УДК 94(477+474.5) «13»

Оксана Господаренко
Миколаїв

ЛИТОВСЬКО-ОРДИНСЬКІ СТОСУНКИ У 50–70-Х рр. XIV ст. В КОНТЕКСТІ ІТАЛІЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ МАМАЯ

У статті автор аналізує литовсько-ординські стосунки в 50–70-ті рр. XIV ст., відзначаючи, до певної міри співпадіння політичних та економічних інтересів Ольгерда та Мамая щодо формування балто-чорноморської торгівлі.

Ключові слова: Велике князівство Литовське, Золота Орда, «Велика Зам'ятня», Сині Води, Кафа, Тана.

В статье автор анализирует литовско-ордынские отношения в 50–70-е гг. XIV в., отмечая, в некоторой степени, схожесть политических и экономических интересов Ольгерда и Мамая в формировании балто-черноморской торговли.

Ключевые слова: Великое княжество Литовское, Золотая Орда, «Великая Замятня», Синие Воды, Каффа, Тана.

The author analyzes the relations between Lithuania and the Horde in the 1350–1370-ies noting in some ways, the similarity of the political and economic interests of Algirdas and Mamay in the formation of the Baltic-Black Sea trade.

Key words: Grand Duchy of Lithuania, the Golden Horde, «The Great Distemper», Blue Water, Kaffa, Tana.

Аналізуючи стосунки Великого князівства Литовського та Золотою Орди у вказаний період, маємо враховувати такий фактор: більшу частину часу стосунків між вказаними державами ні Литва, ні Орда не виступали цілісними державами. Литовське князівство являло собою конгломерат удільних князівств, об'єднаних єдиною династією Гедиміновичів. Щодо Золотої Орди, то її територія від Дніпра до Волги, які відомо, контролювалася Мамаєм, а степи на захід від Дніпра до Дунаю включно перебували під владою кількох татарських князів[1]. Для обох держав середина XIV ст. була часом важливих геополітичних змін.

[1] *Черкас Б.* Политические взаимоотношения Великого княжества Литовского и Золотой Орды в конце XIV – первуй трети XV в. // Судьбы славянства и эхо Грюнвальда: Выбор пути русскими землями и народами Восточной Европы в Средние века и раннее Новое

Стосунки Великого князівства Литовського та Золотої Орди в середині XIV ст. були неоднозначними. Аналіз цих стосунків часто ставав об'єктом дослідження вітчизняних українських (Ф. Шабульдо, О. Русина, Б. Черкас) та зарубіжних істориків. Ключова роль у цих стосунках відводилась Синьоводській битві та її наслідкам. Визнаним фахівцем у вивченні синьоводської проблеми та самої битви на Синіх Водах є Ф. Шабульдо. Зазначені події трактуються ним як повномасштабна війна Великого князівства Литовського проти Золотої Орди, а саме проти Волзької Орди кок-ординських Джучидів у союзі з Мамаєвою Ордою[2].

З іншого боку, як правильно зауважує Б. Черкас, події 1362 р. прийнято оцінювати в контексті передусім історії Великого князівства Литовського, меншою мірою Польщі, Угорщини чи руських князівств. При цьому Золота Орда відсувається на другий план. Тоді як саме держава Джучидів зазнала територіальних втрат[3].

Успіх литовців був пов'язаний з початком «Великої Зам'ятні» в Золотій Орді після смерті Бердибека в 1359 р. Якщо перші два роки кризи можна сприймати як придворну боротьбу за ханський престол, то подальші події перетворила споконвічний ак-ординський престол на перехідний в руках чужих кок-ординських ханів. Зрозуміло, що такий розвиток подій мав викликати зворотну реакцію з боку місцевих емірів, проявом чого стала поява Кельдибека[4].

За словами Ю. Варваровського це була найкритичніша ситуація для оточення ак-ординських володарів і саме це зумовило відкочівлю багатьох прихильників попередньої династії в єдино можливому західному напрямку[5].

З появою Кельдибека Золота Орда, зберігаючи формально всі атрибути єдиної держави, фактично розпалася на дві частини. На цей час еміри вже виступили в новій ролі – самостійних правителів окремих областей держави. Країна швидко перетворилася на конгломерат уділів. Серед зга-

---

время (к 600-летию битвы при Грюнвальде / Танненберге). Материалы международной научной конференции / Отв. ред. А. И. Филюшкин. – СПб.: Любавич, 2010. – С. 358.

[2] *Шабульдо Ф.* К итогам изучения битвы у Синих Вод 1362 г. // COLLOQUIA RUSSICA. Series II, vol. 2 VIDURIO RYTŲ EUROPA MŪŠIO PRIE MĖLYNŲJŲ VANDENŲ METU. Mokslinė redakcija Vytas Jankauskas ir Vitaliy Nagirnyy. – Kaunas – Kraków, 2013. – С. 22–23.

[3] *Черкас Б.* Синьоводська битва 1362 р. в контексті політичної історії західних улусів Золотої Орди (Крило Мувала) під час «Великої Замятні» // COLLOQUIA RUSSICA. Series II, vol. 2 VIDURIO RYTŲ EUROPA MŪŠIO PRIE MĖLYNŲJŲ VANDENŲ METU. Mokslinė redakcija Vytas Jankauskas ir Vitaliy Nagirnyy. – Kaunas – Kraków, 2013. – С. 137.

[4] *Черкас Б.* Синьоводська битва… – С. 138.

[5] *Варваровский Ю. Е.* «Мамаева Орда» (по данным письменных источников и нумизматики) // Stratum plus. – 1999. – С. 278.

дуваних у різних письмових джерелах самостійних правителів нас найбільше цікавить постать Мамая, який контролював південне Подніпров'я та степовий Криму. Отже, найбільшу самостійність здобули землі з великою кількістю (якщо не перевагою) саме осілого населення[6].

Довгий час в історіографії була поширена думка про утвердження Мамая в Криму лише в 1371 р. Але у Утемиша-Хаджі діяння Мамая в Криму датовані часом після смерті Бердибека. Вибір Криму як центра своїх володінь був не випадковий, оскільки в економічному відношенні це був найрозвиненіший улус.

Мамай є ключовою фігурою в Золотій Орді часів «Великої Зам'ятні». Ю. Варваровський вважав, що визначити характер відносин між еміром і Кельдибеком неможливо. Однак наявність пайзи Кельдибека в Криму може вказувати, що він був креатурою Мамая[7].

Одним з найскладніших та найзаплутаніших років для Золотої Орди став 1361 р. За один рік змінилося п'ять ханів, шостий – Абдаллах – був ставлеником Мамая. Через діяльність Мамая Золота Орда розкололась по Волзі. Райони між Волгою і Доном, Північний Кавказ, причорноморські степи та Крим перебували під владою Мамая. Розкол держави – це основний, але не єдиний наслідок усобиць початку 1360-х рр. Того ж року відколовся Хорезм. Скорочення кордонів спостерігаємо і на західних кордонах Золотої Орди. У XIII ст. у Пруто-Дністровському межиріччі розташовувався Улус Ногая. В першій половині XIV ст. ця область відігравала роль сухопутних торгових воріт в Західну Європу. Загальна сум'ятиця внутрішньополітичного життя в Золотій Орді дозволила місцевому населенню звільнитися від влади ординців. У межиріччі Дністра і Дніпра пануванню Орди також було завдано значного удару. Мова йде про перехід під контроль Великого князівства Литовського Поділля в результаті перемоги литовських військ в битві на Синіх Водах. Тобто, Золота Орда втратила частину земель на заході, пересунувши кордони держави до Дніпра[8].

Майже одночасно війська Мамая і Ольгерда після смерті Кердибека в 1362 р. перейшли в наступ. Мамай та його ставленик Абдаллаха захопили Азак після чого вступили в схватку за Сарай. Відкочування мамаєвої орди за Волгу оголило північні рубежі володінь Мамая, де вже були зосереджені війська Ольгерда. Оскільки відсутня інформація про військові сутички між правителем Литви і Мамаєм та як свідчить часткове співпадіння їх

[6] *Черкас Б.* Синьоводська битва… – С. 139.

[7] *Варваровский Ю. Е.* «Мамаева Орда»…– С. 278.

[8] *Егоров В. Л.* Золотая Орда перед Куликовской битвой // Куликовская битва. Сборник статей. – Москва: Изд-во «Наука», 1980. – С. 193.

політичних цілей, можна припустити існування вже восени 1362 р. між ними певної домовленості про взаємодію та сфери впливу[9]. В умовах, які склались в західній частині Орди, Мамай та Ольгерд ставали союзниками.

Сучасні російські дослідники заперечують можливий союз між Ольгердом і Мамаєм. Так Р. Почекаєв впевнений, що нема жодних підстав говорити про союз Мамая з Ольгердом та узгодженість їх дій, оскільки відомості про їх ворожнечу зустрічаються в джерелах протягом 1360–1370-х рр.[10]. Крім того, татари Мамая не з'являлися на територіях між Прутом і Дніпром саме через те, що ці землі були підконтрольні Ольгерду, на війну з яким у Мамая не було сил, оскільки він вів одночасні війни за Сарай[11]. Навіть у 1370-х рр., коли основні суперечності щодо південноруських земель між Ордою та Литвою були залагоджені, не могло бути й мови про союз.

Ю. Варваровський все ж таки зазначає, що Мамай демонструє готовність до встановлення дипломатичних стосунків з Литвою. Характерно, що після 1364 р., воєнні зіткнення орди Мамая з литовцями невідомі. Більше того, в подальшому ординський контингент в складі військ Ольгерда та Кейстута беруть участь у військових діях в Східній Прусії. Можливо, в 1365 р. між Мамаєм та Ольгердом все ж таки був досягнутий компроміс, який передбачав не лише домовленість про ненапад, а й положення про військову підтримку в разі війни проти однієї із сторін. Ймовірно, для заключення цієї угоди послом Мамая в Литву та Твер був відправлений Ільяс, син Кутлуг-Буги[12].

Писемні джерела, проаналізовані Ф. Шабульдо, дозволили йому говорити не лише про похід Ольгерда на Поділля, а про заздалегідь спланований широкомасштабний наступ збройних сил Литви на ординські володіння в лісостеповій зоні та степах Північного Причорномор'я по обидва береги Дніпра. Цей наступ склав головний зміст антиординської кампанії 1362 р. і був реалізований у двох походах: перший – спрямований на південь Дніпровсько-Донського межиріччя аж до гирла Дону і Азака, дру-

[9] *Шабульдо Ф. М.* Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского. – Киев: Наукова думка, 1987. – С. 62.

[10] *Почекаев Р. Ю.* Мамай летописный и Мамай исторический (попытка развенчания стереотипов) // Мамай. Опыт историографической антологии. – Казань: ФЭН, 2010. – С. 224.

[11] *Егоров В. Л.* Историческая география Золотой Орды в XIII–XIV ст. – М.: «Наука», 1985. – С. 81.

[12] *Варваровский Ю. Е.* «Мамаева Орда»…– С. 280.

гий – досяг гирла Дніпра і Південного Бугу і під час якого відбулася Синьоводська битва[13].

Так, скориставшись Великою зам'ятнею, Ольгерд завдав удару Золотій Орді; в результаті перемоги на Синіх Водах Литва захопила всі ординські землі Причорномор'я на захід від порогів Дніпра і на північ від низин Дністра та Південного Бугу.

У битві на Синіх Водах брали участь три татарські еміри Кутлу-Буга, Хаджи-бей, Дмитрій. Я. Пилипчук у своїй роботі, детально проаналізувавши письмові джерела, ідентифікував цих ханів та визначив території їх володінь[14]. Всі троє були місцевими емірами. Після смерті Бердибека вони фактично стали незалежними правителями в західній частині Улусу Джучі. Вони залишалися осторонь боротьби за сарайський престол. На думку Я. Пилипчука, їм більше погрожували не співплемінники, а сусіди (ВКЛ – *О. Г.*).

Сучасна російська історіографія характеризує Мамая як представника центральної влади, який правив від імені легітимних ханів, а не сепаратистом. Беклярибек не втручався у війну литовців із золотоординськими емірами. Між Литвою та Мамаєвою Ордою існував озброєний нейтралітет, і жодна із сторін, навіть застосувавши силу, не могла порушити позицію іншої. Під час «Великої зам'ятні» Улус Джучі мав кілька центрів, один з яких розміщувався в Нижньому Подніпров'ї. Мова йде про ставку Мамая на городищі Великі Кучугури в Запорізькій області[15].

На думку деяких авторів, поразка Золотої Орди стала результатом союзу Мамая і Ольгерда: ординські князі, які зазнали поразки на Синіх Водах, були незалежними правителями і не бажали визнавати владу Мамая, тому вторгнення Ольгерда було санкціонованим. Ф. Шабульдо припускає, що Мамай видав литовському князю ярлик від імені хана Абдаллаха на захоплені землі[16]. Проте ці припущення спростовуються рядом фактів. По-перше, хани, які програли на Синіх Водах, протягом всього правління

---

[13] *Шабульдо Ф.* Синьоводська битва 1362 р. у сучасній науковій інтерпретації // Синьоводська проблема у новітніх дослідженнях: Зб. статей / За ред. Ф.М. Шабульдо. – Київ: Ін-т історії України НАНУ, 2005. – С. 15.

[14] *Пилипчук Я.* Сепаратизм в Золотой Орде: европейский вектор (XIV–XV вв.) / Ярослав Пилипчук // COLLOQUIA RUSSICA. Series II, vol. 2 VIDURIO RYTŲ EUROPA MŪŠIO PRIE MĖLYNŲJŲ VANDENŲ METU. Mokslinė redakcija Vytas Jankauskas ir Vitaliy Nagirnyy. – Kaunas – Kraków, 2013. – С. 154–157.

[15] *Пилипчук Я.* Сепаратизм в Золотой Орде… – С. 157.

[16] *Шабульдо Ф. М.* Земли Юго-Западной Руси…– С. 68–71; *Шабульдо Ф.* Чи існував ярлик Мамая на українські землі? (до постановки проблеми) // Синьоводська проблема у новітніх дослідженнях: Зб. статей / За ред. Ф.М. Шабульдо. – Київ: Ін-т історії України НАНУ, 2005. – С. 102.

Мамая залишались при владі у своїх кримських володіннях та постачали беклярибека військами й припасами кожного разу, коли той зазнавав поразки в Поволжі. По-друге, перший відомий ярлик на причорноморські землі був виданий тільки ханом Тохтамишем Ягайлу лише в 1392 чи 1393 рр.

У стосунках із Литвою Мамая більше всього цікавили безпека західних кордонів та торгові стосунки. Для монголів, які залишались кочівниками, торгівля та контроль над нею мали важливе значення. Pax Mongolica дала можливість розширити торгівлю на південь та схід. Навіть в умовах постійних конфліктів між ханами Золотої Орди та ільханами Ірану, коли страждала міжконтинентальна торгівля, торгівельні питання залишались ключовими в політиці ханів.

З часом у свої руки всю західну торгівлю Золотої Орди перебрали італійські купці, особливо генуезькі. Оскільки Генуя претендувала на монополію в торгівлі з Причорномор'ям, у неї постійно виникали конфлікти з венеційцями та ханами Золотої Орди, які намагались заблокувати їй шлях до східної торгівлі.

Перемога Ольгерда на Синіх Водах мала не лише політичні дивіденди. У руках Литви опинився стратегічно важливий пункт – Торговиця. Вона розташовувалась на т. зв. «татарському шляху», що поєднував Крим зі Львовом. Оволодіння Торговицею надавало можливість залучення Литви до міжнародної торгівлі та її прибутків. Так, з середини XIV ст. в жорсткій конкуренції з італійськими торговими республіками на Чорному морі та із Золотою Ордою формувалась сухопутна торгівля через Литву.

Протягом довгого часу монополією на торгівлю країн Центральної Європи із Золотою Ордою володів Львів. У 1372 р. Мамай від імені Мухаммада подарував торгівельні привілеї краківським купцям, основним конкурентам Львова. Проте вже у 1379/1380 р. такий ярлик отримав Львів, щоб створити конкуренцію Кракову. Тим самим Мамай не дозволив краківським торговцям стати монополістами у торгівлі із Золотою Ордою[17].

Значною мірою активізація стосунків зі Львовом і Краковом була викликана загостренням у 1360–1370-х рр. стосунків Мамая з венеційською Таною та генуезькою Кафою.

Восени 1362 р. війська Мамая зруйнували венеційську Тану. Надгробок венеційського консула та посла в Золотій Орді Якопо Корнаро підтверджує складність венеційсько-ординських стосунків, оскільки посол – особа недоторкана – поплатився життям, ймовірно через те, що підтримав одного із суперників Мамая та його хана Абдаллаха. Після цієї акції Азак

[17] *Хеллер К.* Золотая Орда и торговля с Западом // Источниковедение истории улуса Джучи (Золотой Орды). От Калки до Астрахани. 1223–1556. – Казань, 2001. – С. 119.

знаходився під контролем Мамая[18]. Через деякий час стосунки з венеційцями були налагоджені: Абдаллах видав їм ярлик, який знижував податок з продажу з 5% (як це було встановлено Джанібеком в 1347 р.) до 4%. У 1369 р. до Мамая було відправлено нове посольство, головним завданням якого було добитись зниження податку до 3%[19]. Знизивши торговий податок з 4% до 3%, він відновив таким чином ставку податку часів Узбека і Джанібека (до війни з італійськими колоніями 1344–1346 рр.). Р. Почекаєв припускає, що це було зроблено в обмін на визнання влади Мамая та його ставленика, а не сарайських ханів[20].

Стосунки між Мамаєм та генуезцями в Криму були складнішими. Якщо до середини 60-х рр. XIV ст. генуезці не втручались у боротьбу між претендентами на ханський престол, то вже з 1365 р. генуезці активно починають захоплення прибережних територій Криму. Першим об'єктом стала Солдайя, через яку татари вели свою торгівлю на Чорному морі.

На думку Р. Почекаєва, зосередитись на основних проблемах Криму Мамая змусила відмова від спроб заволодіти Сараєм. Аналіз ситуації в Криму засвідчує зміцнення в центрі Кримського улусу двох генуезьких фортець – Кафи та Солдайї, а також князівства Феодоро. Скориставшись ослабленням Орди Кафа і Феодоро вступили у відкрите воєнне змагання за південне узбережжя Криму. У 1357 р. кафінці відібрали у феодоритів Чембало. У 1365 р. генуезці захопили Солдайю та 18 поселень її округи. Це місто знаходилось в руках венеційців, але оскільки Мамай мав напружені стосунки з останніми, він легко погодився на перехід Солдайї в руки Генуї. Е. Скржинська висуває припущення, що Венеція на певних умовах передала Солдайю Генуї, ймовірно, щоб остання була менш прихильною до турків[21]. Проте після заснування посади консула в Солдайї та захоплення кількох поселень Судакської долини, Мамай зрозумів всеохоплюючі плани генуезців. У 1375 р. ледь не дійшло до відкритої війни. Він конфіскував 18 поселень Судакської долини, тим самим відсунувши генуезькі володіння від Солхату, а потім наказав звести стіни навколо міста. М. Мурзакевич співвідносить ці події з 1379–1380 рр.[22].

---

[18] *Почекаев Р. Ю.* Цари ордынские. Биографии ханов и правителей Золотой Орды. 2-е изд., исправленное и дополненное. – Санкт-Петербург: Евразия, 2012. – С. 159.

[19] *Почекаев Р. Ю.* Цари ордынские… – С. 161; *Скржинская Е.Ч.* Венецианский посол в Золотой Орде (по надгробию Якопо Корнаро, 1362 г.) // Византийский временник. – 1973. – Т. 35. – С. 116.

[20] *Почекаев Р. Ю.* Цари ордынские… – С. 169.

[21] *Скржинская Е. Ч.* [Заметки о Судаке] // Судакская крепость. История – археология – эпиграфика. – Киев – Судак – С.-Петербург: «Академпериодика», 2006. – С. 37.

[22] *Мурзакевич Н.* История генуэзских поселений в Крыму. – Одесса, 1837. – С. 46–47.

Чим же була викликана така антиіталійська політика Мамая? Відповідь на це питання варто шукати в політиці ханів Узбека та Джанібека до італійців, а точніше в реакції місцевої аристократії на цю політику.

У 1344 р., після вбивства ординського чиновника венеційцем в Тані, хан Джанібек наказав зруйнувати італійські поселення, які тут розташовувалися. В Тані постраждали не лише венеційці, а й генуезці та пізанці. Постраждали також італійці, які в цей час перебували в Сараї та інших містах Золотої Орди. Прямим наслідком цих подій стало здороження левантійських товарів в Італії на 50%, а інколи і на 100%.

Зруйнувавши Тану, того ж року війська Джанібека взяли в облогу генуезьку Кафу. Місто вистояло. А вже в 1346–1347 рр. ханом була організована повторна облога. І цього разу взяти Кафу ординцям не вдалося. Після цього військових дій проти Кафи хан Джанібек не вів.

Як же поставилися місцеві еміри до таких дій свого хана? На цей час місцева аристократія основні доходи мала не з грабежу сусідніх держав, а й через економічну діяльність. Археологічні дослідження засвідчують існування на цих землях значної кількості міст та сіл з розвинутим рівнем економіки. Для місцевого населення та, особливо, аристократії, походи Джанібека були невигідними.

Наслідком скорочення торгівлі в Тані та Кафі стало зростання вивозу продукції з Білгорода й Кілії. Б. Черкас переконаний, що мова йде про торгові операції місцевих, правокрильних, ординських емірів. На їх інтенсивність не вплинув навіть конфлікт хана з генуезцями в Кафі. Але потужностей Білгорода і Кілії було недостатньо для відновлення рівня доходів місцевої аристократії. І тому у 40-х рр. мав зрости товарообмін татарських улусів з північними сусідами, передусім Польщею, Литвою, Угорщиною. Саме на цей час маємо низку торгових привілеїв тамошніх правителів купцям.

У 1347 р. Джанібек поновив торгові привілеї венеціанців, піднявши мито для італійців з 3% до 5%. Проте відновлення торгівлі відбувалося повільно і пов'язано це було з ускладненням міжнародної ситуації. Новий спад чорноморської торгівлі був викликаний черговою фазою генуезько-венеційського протистояння. У 1350 р. спалахнула війна між Генуєю, з одного боку, та Венецією і Арагоном – з іншого. Перемога Генуї в битві на Босфорі в 1352 р. дала можливість їй перетворити Чорне море на своє володіння, заборонивши іншим країнам, включаючи Візантію, захід суден[23].

[23] *Черкас Б.* Похід хана Джанібека на Правобережну Україну 1352 р. // Україна в Центрально-Східній Європі: Зб. наук. пр. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – Вип. 9–10. – С. 16

Чорноморська криза мала ще більше змусити західних емірів до пожвавлення торгівлі з європейськими державами. До цього додавалися і кризові явища в самій Золотій Орді. Сусідство з такими сильними державами як Угорщина, Польща і Литва змушувала місцеву знать до активних політичних контактів з ними.

Як відомо, до кінця 60-х рр. Мамай укріпив підвладні йому території в Північному Причорномор'ї, Криму та Північному Кавказі як у військовому, так і в економічному контексті. Інтерес Мамая до цих територій, ймовірно, пояснюється тим, що сам він мав тут особисті володіння і мав дружні (а можливо й родинні) стосунки з місцевими золотоординськими правителями.

Не бажаючи зосередження в руках Венеції та Генуї всієї торгівлі Заходу із Золотою Ордою, Мамай намагався знайти нові торговельні шляхи. Тому не дивно, що він прагнув розвивати північні сухопутні торгові шляхи через Литву, щоб цілковито не залежати від причорноморської торгівлі, яку контролювали Венеція та Генуя. В умовах політичної стабільності Золота Орда контролювала важливі торговельні шляхи – Великий Шовковий шлях та Камський шлях, активно співпрацюючи з венеційськими та генуезькими купцями. Але за «Великої зам'ятні» на перший план виходили не загальні економічні інтереси всієї Золотої Орди, а місцеві інтереси окремих її улусів.

Oksana Gospodarenko

Lithuanian-Horde Relations in the 1350–1370-ies in the context of Italian politics of Mamay

Analyzing the relationship of the Grand Duchy of Lithuania and the Golden Horde in the 1350–1370-ies, we should consider the following factors: most of the time in the relations between the countries, neither Lithuania or Horde were not cohesive states. However, a middle of the 14th century became a period of the important geopolitical changes for both countries.

The relationships of the Grand Duchy of Lithuania and the Golden Horde in the middle of the 14th century were ambiguous. As noted by B. Cherkas, the events of 1362 are have to be commonly assessed mostly in the context of the history of the Grand Duchy of Lithuania, to a lesser extent Poland, Hungary or the Russian principalities. While it was the state of Juchids that had sufficient territorial losses.

A key person in the Golden Horde during the period of «The Great Distemper» was Mamay. Since there is no information about any military clashes between the ruler of Lithuania and Mamay (as evidenced by the overlap of their

political goals), it is possible to assume the existence of a certain agreement on cooperation and spheres of influence between them in the autumn of 1362. Under the circumstances, prevailing in the Western part of the Horde, Mamay and Olgerd became allies. R. Pochekaev denies any possible union between Olgerd and Mamay. However, Y. Varvarovskiy still notes that Mamay is willing to establish diplomatic relations with Lithuania.

In relations with Lithuania Mamay was most interested in the security of the Western borders and trade relations. The interest in the development of the Golden Horde trade through Lithuania, forced Mamay to grant all trade privileges to Kracow merchants (1372), and subsequently to Lviv ones (1379/1380). Significantly intensified relations with Lviv and Krakow were caused by the aggravation in the relations of Mamay in 1360–1370-ies with Venetian Tan and Genoese Kafa.

Taking advantage of the weakening of the Horde, the Genoese joined the military to fight for the South coast of the Crimea with the Principality of Theodoro, captured Soldayyu through which the Tatars conducted their trade in the Black sea. Mamay was focused on the main problems of the Crimea by the refusal of attempts to seize the Saray.

The Black sea crisis in the middle of the fourteenth century had more to force the Western emirs to revive trade with European countries. Besides the crisis in the Golden Horde was added neighborhood with such strong States as Hungary, Poland and Lithuania forced local nobility to the active political contacts with them.

It is a well-known fact that Mamay strengthened the controlled territories in the Northern Black Sea region, the Crimea and the Northern Caucasus as in military and economic context befrore the late 60ies. Mamay's interest to these areas, was probably caused by the fact that he had a personal possessions and had a friendly (and possibly family) relations with local rulers of the Golden Horde.

Since Mamay was not willing to concentrate the whole western trade with the Golden Horde uder the rule of Venice and Genoa, he tried to find the new trade routes. Therefore, it is not surprising that he sought to develop North overland trade route through Lithuania in order to be completely independent from the Black Sea trade, which was controlled by Venice and Genoa.

In terms of political stability, the Golden Horde controlled the important trade routes of the Great Silk road and Kama path, actively cooperating with the Venetian and Genoese merchants. However during the period of «The Great Distemper» the first place was not taken by common economic interests of all the Golden Horde but the local interests of their individual regions.